

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ З ПИТАНЬ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Агалець Інна Олександрівна,
к. п. н., доцент,
старший науковий співробітник,
Державна науково-педагогічна бібліотека
України імені В. О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна

Вступ. Формування та розвиток багатоаспектної проблеми патріотичного виховання в Україні нині актуалізовано станом визвольної війни українського народу проти агресивних зазіхань Російської Федерації. З огляду на це наголосимо, що проблема інформаційного супроводу діяльності освітянського загалу з питань національно-патріотичного виховання не є новою в педагогічній науці й практиці.

Мета роботи полягає у визначенні ролі науково-інформаційних документів з різних аспектів національно-патріотичного виховання як засобу супроводу виховної діяльності педагогічної спільноти.

Розв'язання цього завдання пов'язано зі створенням педагогічних умов виховання, зокрема впровадженням результатів наукових досліджень українських учених у практику виховної діяльності педагогів.

Матеріали та методи. Упродовж прикладного наукового дослідження «Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти» (2020–2022 рр.) Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (далі-ДНПБ) здійснювалося науково-інформаційне забезпечення сфери освіти матеріалами з актуальних питань, що стоять на порядку денному освітньої галузі. Зокрема, зосереджено увагу на публікаціях, які засвідчують реалізацію

окреслених завдань наукового дослідження.

За влучним визначенням науковця Л. Березівської, у зв'язку з викликами сьогодення й входженням нашої держави до світового та європейського простору діяльність ДНПБ відповідно до Стратегії розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського на 2017-2026 рр. спрямовано на вдосконалення науково-інформаційного та бібліотечного супроводу освіти за допомогою побудови інноваційної моделі наукової бібліотеки, яка здатна ефективно забезпечувати сучасні потреби користувачів, володіє потужними базами даних, надає вільний доступ до світових інформаційних мереж і банків даних на основі широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій, орієнтації на інтеграцію внутрішніх і зовнішніх інформаційних ресурсів для сприяння інформатизації й інтелектуалізації суспільства [5, с. 7].

Так, на основі новітніх напрацювань українських учених (Л. Березівська, І. Бех, В. Будак, О. Докукіна, К. Журба, Л. Канішевська, В. Кремень, Г. Коломоєць, В. Курило, О. Караман, С. Савченко, О. Сухомлинська, В. Лаппо, О. Лучанінова, С. Федоренко, Т. Окушко, Ж. Петрочко та ін.) набули подальшого розвитку аналіз, узагальнення й висвітлення в освітньому просторі України у формі науково-аналітичних і реферативного оглядів, статей і тез окремих аспектів теорії, методології та методичних порад і рекомендацій українських учених-практиків підвідомчих установ НАПН України з проблеми національно-патріотичного виховання.

В аналітичному огляді «Національно-патріотичне виховання: вектори розвитку в освітньому просторі», вміщеному до наукового видання «Діяльність НАПН України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти», висвітлено теоретичний і практичний досвід розроблення багатоаспектної проблеми національно-патріотичного виховання (2017–2021 рр.); узагальнено низку кінцевих науково-практичних результатів досліджень, здійснених науковцями академії з окресленої проблеми. За результатами аналізу наукового і методичного контенту в огляді зроблено

висновок про те, що система національно-патріотичного виховання є одним із основних напрямів діяльності освітньої сфери держави та українського суспільства з формування й розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних цінностей, виховання у громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції і законів української держави, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності й територіальної цілісності України [3].

У науковій статті «Праці українських учених з патріотичного виховання молоді в науково-інформаційному супроводі діяльності закладів педагогічної освіти» обґрунтовано ефективність впровадження вторинних інформаційно-аналітичних документів, розроблених науковцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського на основі фахових праць українських учених НАПН України як засобу науково-інформаційного супроводу діяльності закладів педагогічної освіти України [4].

Ідеї, викладені в реферативному огляді «Виховання: шляхи духовно-ціннісного розвитку й фахового становлення особистості освітянина в професійній діяльності», серед іншого розширюють наукові уявлення освітянського загалу щодо актуальних питань національно-патріотичного виховання в умовах повномасштабної війни проти України з боку Росії; проблеми теорії і практики духовно-ціннісного розвитку й фахового становлення особистості освітянина в професійній діяльності. Зокрема, зазначено, що виховання у молоді духовно-ціннісних орієнтацій є пріоритетом українського суспільства, важливим завданням освітнього процесу, що особливо актуалізується тепер, коли Україна відстоює свій суверенітет і територіальну цілісність, утверджує власні національні інтереси [1].

У статті «Значимість виховання духовно-моральної особистості у наукових практиках українських учених» запропоновано спробу інформаційного огляду бачення учених-практиків актуальності виховання духовно-моральної особистості на сучасному етапі розвитку українського суспільства. На основі аналізу наукових публікацій розглянуто сутність понять «духовність» і «моральне виховання» як таких, що є пріоритетними у

визначеній виховній проблематиці. Зазначено також, що пошук ефективних шляхів долучення зростаючої особистості до вищих духовних цінностей умотивовано пов'язаний з удосконаленням змісту, форм і методів цього процесу. Зроблено висновок, що сучасні освітньо-виховні реалії дедалі частіше потребують нових підходів у розв'язанні нагальних завдань, зумовлених викликами часу [2].

Результати та обговорення. Теоретико-методологічні засади національно-патріотичного виховання особистості розкрито в працях багатьох українських учених, зокрема І. Беха, К. Ващенко, П. Вербицької, С. Гончаренка, К. Журби, Т. Ільїної, В. Кременя, Ю. Логвиненка, Н. Мойсеюк, В. Оржеховської, Г. Пустовіта, О. Сухомлинської, К. Чорної, І. Шкільної та ін.

Слід зауважити, що особливої актуальності зазначена проблема набуває в умовах повномасштабної війни з Росією, у часи трансформації соціальних змін і ціннісних орієнтирів.

На думку відомих учених І. Беха та К. Чорної, патріотизм українського народу покликаний захищати національні інтереси нашої держави та надати нового духовного імпульсу українському суспільству, що передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної і правової культури [6].

За визначенням Т. Окушко, Ж. Петрочко та Н. Харченко, національно-патріотичне виховання має стати засобом відродження національної культури, стимулом пробудження моральних якостей, засобом особистісної відповідальності, гарантом громадянського миру, метою якого є формування громадян-патріотів України, підготовлених до життя, з високою національною свідомістю, почуттям вірності й любові до Батьківщини [7].

Висновки. Таким чином, проблема національно-патріотичного виховання є багатоаспектною завдяки своїй інтегративній функції, що є значущою для науково-педагогічної діяльності. Національно-патріотичне виховання є складним процесом, що потребує озброєння працівників освіти відповідним науково-методичним інструментарієм.

Наведені публікації містять логічно умотивований перелік документів і

матеріалів, що висвітлюють стан, результати та перспективи наукового й практичного осягнення актуальних питань національно-патріотичного виховання в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агалець І. О. Виховання: шляхи духовно-ціннісного розвитку й фахового становлення особистості освітянина в професійній діяльності (реферат. огляд). *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки* : довід. бюл. / НАПН України, ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2022. Вип. XV. С. 40–63. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731386/> (дата звернення: 31.10.2022).

2. Агалець І. О. Значимість виховання духовно-моральної особистості у наукових практиках українських. *Педагогічні науки: теорія та практика*: зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2022. № 1 (44). С. 191–199. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/730666/> (дата звернення: 31.10.2022).

3. Агалець І. О. Національно-патріотичне виховання: вектори розвитку в освітньому просторі (аналіт. огляд). Діяльність НАПН України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти : огляд. вид. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [авт.-упоряд.: Лапаєнко С. В., Агалець І. О., Гуралюк А. Г., Закатнов Д. О., Ростока М. Л. та ін. ; наук. ред. Лапаєнко С. В.]. Вінниця : ТВОРИ, 2022. С. 67-93. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731384/> (дата звернення: 31.10.2022).

4. Агалець І. Праці українських учених з патріотичного виховання молоді в науково-інформаційному супроводі діяльності закладів педагогічної освіти. *Молодь і ринок*. 2022. № 6. С. 88–92. URL : https://lib.iitta.gov.ua/732195/1/Агалець_стаття_.c.88-92.pdf (дата звернення: 31.10.2022).

5. Березівська Л. Д., Тарнавська С. В. Діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України: здобутки та перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. Київ, 2022. Вип. 4 (1). С. 1–9. URL :

<https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/issue/view/9> (дата звернення: 06.04.2022).

6. Бех І. Д., Чорна К. І. Національна ідея в становленні громадянина-патріота України : програмно-виховний контекст : [програма]. Київ : [б. в.], 2015. 44 с.

7. Особистісно орієнтовані технології національно-патріотичного виховання учнівської молоді в громадських об'єднаннях : метод. посіб. / авт. кол.: Т. К. Окушко, Ж. В. Петрочко, Н. В. Харченко та ін. ; за. ред. Т. К. Окушко. Київ ; Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 198 с.